

E · R · · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASONSOR

 iute

TOETAB

NORDIC
CATERING

Prantsuse meeleolud Tortelier ja Kits

TŠELLO
**MARCEL
JOHANNES KITS**

ERSO

DIRIGENT
**YAN PASCAL
TORTELIER**

26 | SEPTEMBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
2025

ROMANTIKA

**BERLIOZ
LALO
CHAUSSON**

iute

ERSO PEASPONSOR

OTSING INSPIRATSIOON AMBITSIOON TIPPTASE

Nii nagu ERSO muusikas, püüdleb ka lute
oma tegevuses kõrgeima kvaliteedi
ja rahvusvahelise mõju poole.

E · R · · O

Prantsuse meeleolud.

Tortelier ja Kits

MARCEL JOHANNES KITS tšello
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Kontsertmeister Marta Spärniņa
Dirigent YAN PASCAL TORTELIER

kell 19 – sümfooniakontsert

MARCEL JOHANNES KITS tšello

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Kontsertmeister Marta Spärniņa

Dirigent YAN PASCAL TORTELIER

Hector Berlioz (1803—1869)

Avamäng ooperile „Benvenuto Cellini“ (1838)

Édouard Lalo (1823—1892)

Tšellokontsert d-moll (1876)

Prélude. Lento — Allegro maestoso

Intermezzo. Andantino con moto — Allegro presto

Introduction. Andante — Allegro vivace

vaheaeg

Ernest Chausson (1855—1899)

Sümfoonia B-duur, op. 20 (1890)

Lento–Allegro vivo

Très Lento

Animé

Kontserdist teevad ülekande Klassikaraadio ja ERSO TV (erso.tv), salvestisi saab ka järelkuulata ja –vaadata.

HEA ERSO PUBLIK!

Nordic Cateringi nimel on mul hea meel tervitada teid ERSO kontserdil „Prantsuse meeleolud. Tortelier ja Kits“. Mul on suur rõõm, et maestro Yan Pascal Tortelier on pärast kevadist kontserti tagasi Tallinnas. Tänapäevane muusikaline teekond kulgeb taas prantsuse radadel: Berliози kuulsast avamängust Lalo tšellokontserdi lüürilise graatsia ning Chausson' ainsa sümfoonia helendava arhitektuurini.

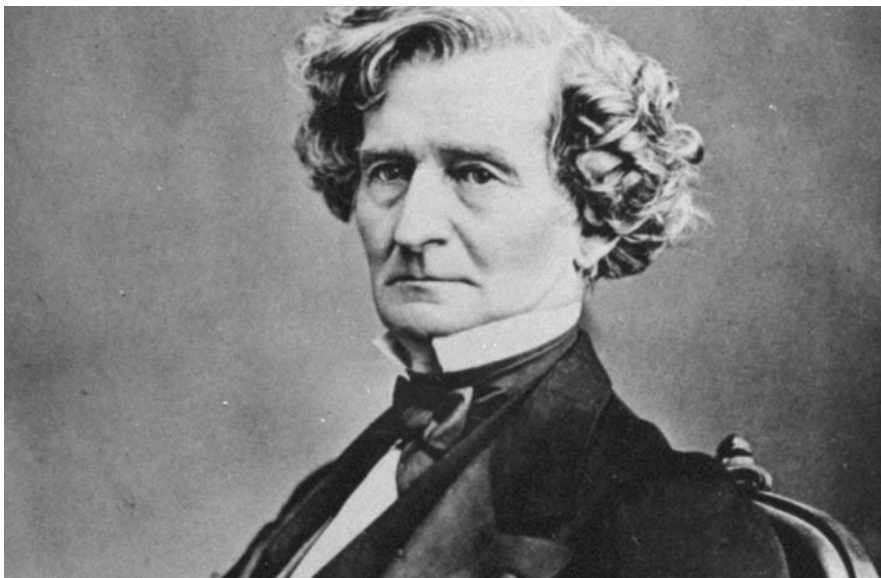
Miks toetab Nordic Catering ERSOt? Sest silmapaistev muusika ja silmapaistev teenindus jagavad sama meisterlikkust: põhjalikku ettevalmistust, täpset ajastust ja hoolt. Meie meeskond tõstab iga sündmuse taset tervikliku ja professionaalse *catering*-teenusega, alates intiimsetest õhtusöökidest kuni suurte vastuvõttudeni. Me koostame menüüd, pakume jooke, professionaalset teenindust ja kogu vajalikku varustust, et võõrustajad saaksid lõõgastuda ning külalised sündmust täielikult nautida. Kui kultuur õitseb, muutub kogukonnaelu rikkamaks. Oleme uhked, et saame seista selles töös ERSO kõrval.

Täname, et olete meiega. Soovin teile meeldejäädavat õhtut!

Kaisa Tiik

Nordic Catering tegevjuht

NORDIC
CATERING

Hector Berlioz (1803—1869)

Avamäng ooperile „Benvenuto Cellini“ (1838)

Hector Berlioz on prantsuse romantismi tähtsaim esindaja, programmilise sümfonismi ja kaasaegse orkestratsiooni rajaja. Tema moodne, värvikirev, uute instrumentidega rikastatud orkestrikõla sai eeskujuks nii Ferenc Lisztile, Richard Wagnerile, Richard Straussile kui ka Gustav Mahlerile.

Berlioz loomingut kroonivad monumentaalsed, hiigelsuurele esituskoosseisule komponeeritud teosed: „Fantastiline sümfoonia“ (1830), kontsert-sümfoonia „Harold Itaalias“ (1834), dramaatiline sümfoonia „Roméo ja Julia“ (1839), reekviem (1837), „Suur leina- ja triumfisümfoonia“ (1840), ooperlik oratoorium „Fausti needmine“ (1846) ja oratoorium „Kristuse lapsepõlv“ (1854). Vokaaliga seotud teostes tõuseb esile helilooja ainulaadne meloodiaaanne — ta on prantsuse lüürilise *bel canto* stiili rajajaid.

Berlioz teoste loetelus on kolm ooperit: „Benvenuto Cellini“ (1838), „Troojalased“ (1858) ning koomiline „Béatrice ja Bénédict“ (1862). Neist esimene on omalaadne muusikaline lavateos, milles on ühendatud *opera seria* ja *opera buffa* elemendid. Ooperi nime tegelane on üks 16. sajandi nimekamaid Firenze kunstnikke, skulptor ja juveliir Benvenuto Cellini — väga vastuoluline, kriminaalsetesegi sündmustesse sattunud inimene. Ooperi tegevus leiab aset 1530. aastatel — kolmel päeval skulptori

värvikast elust Roomas. Siin avaneb kunstniku kirglik armulugu ning värvikad stseenid Rooma karnevalipidustuste möllus, mille käigus Cellini surmab enesekaitseks oma kunstnikust rivaali palgatud mõrtsuka. Ooperi sündmustik kulmineerub viimasel õhtul, kui kunstnikul valmib paavst Clemens VII tellimustööna tema tuntuim skulptuur — Medusa peaga Perseuse kuju. Ooperi libretistid Léon de Wailly ja Auguste Barbier ammutasid inspiratsiooni osaliselt kunstniku enese värvikatest memuaaridest, mida on siin käsitletud küll ajaloolisi fakte suuresti eirates — Cellini kuulus skulptuur ei valminud teatavasti Roomas ega ka mitte paavsti, vaid hertsog Cosimo I de' Medici tellituna Firenzes ning paar aastakümnet ooperi tegevusajast hiljem. 1838. aasta septembris Pariisi Grand Opéras toimunud esiettekanne oli edutu ja pärast paari etendust eemaldati ooper teatri repertuaarist. Kümnekond aastat hiljem köitis see intrigeeriv kunstnikulugu aga Ferenc Liszti tähelepanu ja 1851. aastal tegi ta Berliozile pakkumise mängida ooperit Weimari öukonnaooperis, kus Liszt tollal kapellmeistrina tegutses. Teose lühendatud ja väiksema orkestrikoosseisuga versioon tuli siin lavale juba aasta hiljem. 1853. aastal mängiti seda vaid ühel etendusel Covent Gardenis kuninganna Victoria kohalolekul, kuid siingi leidis see jaheda vastuvõtu. Berlioz eluajal etendati ooperit viimast korda Weimaris 1856. aastal. Teose partituur oma särava orkestreeringu, solistidele esitatavate erakordsete nõudmiste ja suurepärase kooristseenidega avaldas sügavat muljet Wagnerile. Liszti dirigendist sõbra Hans von Bülow' juhatusel mängiti ooperit 1879. aastal Hannoveris, seejärel 1911. aastal Viinis ning taas Pariisis alles 1913. aastal Théâtre des Champs-Élysées' avamipidustustel. Dirigeeris Felix Weingartner. Pariisis ilmuva ajalehe Journal des Débats kriitik Ernest Reyer Berlioz Wagneri kõrval kui „kõige julgemat, iseseisvamat, jõulisemat ja uuenduslikumat ning oma olemuselt poeetilisemat kõigist oma aja draamaheliiloojatest“.

Ooper „Benvenuto Cellini“ on tänapäevalgi teatrite mängukavas harva. Selle avamäng kõlab siiski aeg-ajalt kontserdilavadel. Kaunite meloodiakaartega teema pärineb Cellini ja tema ihaldatu, paavsti varahalduri tütre Terese armastusduetist, mille muusikas võib kuulda lähedust aasta hiljem valminud dramaatilise sümfooniaga „Romeo ja Julia“. Tantsuline muusika on pärit teise vaatuse karnevalistseenist. Populaarseks on saanud avamäng „Rooma karneval“, mille Berlioz komponeeris läbinisti sama ooperi teise vaatuse muusikalisest materjalist.

ERSO esituses kõlas teos viimati aastal 1977 (dirigent Leonard Slatkin).

Édouard Lalo (1823—1892)

Tšellokontsert d-moll (1876)

Hispaania päritolu helilooja Édouard Lalo muusikutee algas 1833. aastal, kui ta asus oma sünnilinnas Lille'i konservatooriumisse õppima viiulit, tšellot ja kompositsiooni. Aastail 1838—1847 jätkas ta viiulitundidega konservatooriumis, Pariisis ka dirigendina väga hinnatud François-Antoine Habenecki klassis. Seejärel teenis Lalo elatist peamiselt õpetamisega, töötas mõnda aega orkestrandina ning osales mitmelgi Berliози juhutatud kontserdil. Ka tegutses ta mõned aastad populaarses Armingaud' keelpillikvartetis.

Lalo eeskujud tulid saksa muusikast — Beethoveni, Schuberti, Schumanni, Weberi ja Wagneri loomingust. See oli paljuski põhjuseks, miks suur osa tema teostest ei leidnud prantsuse kriitikute heakskiitu. Leiti, et „tema muusika on liiga wagnerlik, liiga tume, liiga saksapärane, liiga progressiivne“. 1870. aastail tegeles helilooja erinevate maade rahvamuusikaga, mis samuti tema muusikalist keelt kaudselt mõjutasid. Siiski sai temast prantsuse muusikalise impressionismi oluline teerajaja. Tema mitmekesisest rütmikäsitlust, harmoonia ja orkestrivärvide kõlarikkust hindas kõrgelt Claude Debussy.

Pöörde Lalo loomingus tõi koostöö kuulsa hispaania viiulivirtuoosi Pablo de Sarasatega. Selle tulemusel sündis 1874. aastal üks tema tänini tuntumaid teoseid — viiulikontsert nr 2 d-moll pealkirjaga „Hispaania sümfoonia“ („Symphonie espagnole“). Menu tiivustas ja Lalo komponeeris veel kaks viiulikontserti — nr 3 alapealkirjaga „Norra fantaasia“ („Fantaisie norvégienne“, 1878) ja nr 4 f-moll ehk „Vene kontsert“ („Concerto russe“, 1879). Nende kõrval väärivad tähelepanu mitmed kammerteosed, sh keelpillikvartett, kolm klaveritriot ning tšello- ja viiulisonaadid.

Tšellokontsert d-moll valmis 1877. aastal koostöös belgia tšellisti Adolphe Fischeriga, kelle soleerimisel kõlas teos esmakordselt detsembris 1877 Pariisis kontserdisaalina kasutusel olnud Talvetsirkuses (Cirque d'Hiver). Solisti saatis Jules Pasdeloup' juhatud Orchestre des Concerts Pasdeloup. Peagi esitas Fischer teost ka Viinis ja Leipzgis.

Lalo tšellokontsert on üks ilusamaid romantilisi teoseid selles žanris, kuid pole siiski saanud nõnda populaarseks kui Schumanni, Saint-Saënsi, Dvořáki ja Elgari kontserdid. Kuigi Lalo ei tsiteeri otseselt Schumanni kontserti, on selle eeskuju mitmeski aspektis tajutav.

Esimene osa algab orkestri aeglase, retsitatiivse sissejuhatusega, mida saatja rolli jääva orkestri foonil arendab samalaadselt edasi solist. Avaosa kaks peamist teemat on eelnevale kontrastiks: esimene kõlab ülevalt ja mitmete virtuoossete löikudega teine teema on lüüriline. Osa lõpp lisab muusikale majesteetlikkust.

Pärast **teise osa** eleegilist, sumeda kõlaga algust, kogub muusika hoogu. Tšello tantsuline meloodiajoonis mängleb kergelt keelpillide graatsiliste *pizzicato*-akordide ja õhuliste puupuhkpillide taustal.

Kolmas osa algab mõõdukas tempos lühikese sissejuhatusega soolotšellolt, millele järgneb kiire, hispaanialike rütmide ja lüürilisemate episoodidega vahelduv ning kirevate orkestrivärvide ja uhkete sarvekõladega rondo. Kontserdi finaalis tsiteerib Lalo teemat Francisco Barbieri populaarsest *zarzuela*'st „El hombre es débil“ („Mees on nõrk“). Sama teemat kasutas Pablo de Sarasate oma populaarses „Habaneras“ nr 2, op. 21.

Édouard Lalo tšellokontsert on ERSO esituses kõlanud teadaolevalt vaid ühel korral. Aasta oli 1982, soleeris Dmitri Markevich ja orkestrit juhatas Romolo Grano.

Ernest Chausson (1855–1899) **Sümfoonia B-duur, op. 20 (1890)**

Amédée–Ernest Chausson sündis 20. jaanuaril 1855 Pariisis jõukasse kodanlikku perekonda. Tema ehitusettevõtjast isa oli teeninud varanduse, mis võimaldas tal 1850. aastatel toetada parun Eugene Haussmanni Pariisi suurejoonelisel ümberkujundamisel. Haussmanni kvartal oma kuulsate bulvarite ning neid ääristavate hoonete elegantsete fassaadidega on Pariisi luksuse sümboliks tänaseni. Luksuslik ja kunstidest küllastunud oli ka tulevase helilooja lapsepõlvkodu. Teismeeas ilmutus ta annet kirjanduses, joonistas hästi, mängis korralikult klaverit. Isa meeleheaks asus ta õppima õigusteadust ning Pariisi ülikooli lõpetamise järel töötas ta kaks aastat advokatuuris, mille vastu puudus tal igasugune huvi. Vaba aega veetis ta Pariisi elitaarseid kunstisalonge külastades.

Chausson' karjääri algusaastate elumuutev kogemus tuli aga hoopis teisest suunast. 1879. aastal reisis ta Münchenisse, et kuulata „Lendava hollandlase“ ja „Nibelungi sõrmuse“ etendusi. Kohtumine Wagneri muusikaga tugevdas tema soovi saada komponistik. Pärast Pariisi naasmist astus ta konservatooriumi, kus õppis kompositsiooni Jules Massenet' ja César Francki juhendamisel. Pärast ebaõnnestunud katset

võita 1881. aastal ihaldatud Rooma preemia, lahkus ta konservatooriumi lõpetamata ja jätkas eraviisiliselt tundidega Francki juures. Temas leidis Chausson hingesugulase, kelle eeskujul püüdis ta enda sõnul „luua ülevat, vaimset ilu kätkevat muusikat nii täiuslikul tasemel, milleks oli võimeline“. Vaba materiaalistest muredest, ei pidanud ta heliloominguga tegelema leiva teenimiseks. Tema majast Pariisis sai populaarne kohtumispaik oma aja nimekatele vaimuinimestele, kelle hulgas oli kirjanikud Gide, Turgenev ja Mallarmé, kunstnikud Manet ja Rodin, heliloojad Franck, Fauré ja Chabrier ning Debussy.

Chausson' loomingu loetelus on vaid 39 eluajal avaldatud teost, nende hulgas ka neli orkestrile loodut. Nende seas omakorda sümfooniline poeem „Viviane“ aastast 1882, mille kirjanduslik ainek tuginen heliloojat paelunud kuningas Arthuri legendidele, mis said hiljem aluseks ka tema ooperile „Le roi Arthus“ (1895). Neis tulevad Wagneri mõjud esile kõige selgemalt. Mitmed 1890. aastate teosed viitavad impressionismile — sh võrratu „Armastuse ja mere poeem“ („Poème de l'amour et de la mer“) häälele ja orkestrile (Maurice Bouchori tekst, 1892), Eugène Ysaÿe palvel loodud ja populaarseks saanud „Poeem“ viiulile ja orkestrile (1896), mida väga kõrgelt hindas ka Debussy. Chausson komponeeris üle 50 laulu Leconte de Lisle'i, Theophil Gautier', Paul Verlaine'i, Maurice Maeterlincki ja William Shakespeare'i sõnadele. Neis näitab ta end suure meloodiameistrina.

Sümfoonia B-duur valmis 1890. aastal. Helilooja pühendas selle maalikunstnik Henry Lerolle'ile, kelle innustusel oli ta teost komponeerima asunudki. Töö tõsidust mõistes sõitis helilooja Pariisist Lõuna-Prantsusmaal asuva Cibourre'i linna lähedal asuvasse villasse, et pühendada tööle rahu ja vaikus. Arvukad visandid ja mustandid annavad tunnistust keerulisest loomeprotsessist. Kirjavahetuses pihtis ta Lerolle'ile raskustest, mis teda komponeerimisel saatsid. Need kõnelevad tema erilise enesekriitikast ning kartusest, et teda võidakse süüdistada epigoonluses.

Teose esiettekanne toimus 1891. aasta kevadel Pariisis uuele muusikale väga avatud Érard'i saalis. Vaatamata kriitikuile, kes heitsid autorile ette liigset Francki mõju, võeti sümfoonia entusiastlikult vastu eelkõige frankistide poolt, kes kiitsid esimese osa ja finaali ülevoolavat, kirglikku või „pea eufoorilist“ iseloomu, teise osa tõsidust, teose kui terviku meisterlikku vormikäsitlust ning orkestratsiooni värvirikkust. Tsiteerigem üht esiettekande arvustajat:

„Olin seda rõõmsam, et sain seda sümfooniast kuulda ja kiita, kuna olin sageli kritiseerinud helilooja varasemat loomingut, mis tundus mulle originaalsuse puudumisena; nüüd usun, et tema isiksus on end teadlikumalt, selgemini ja värvikamalt ilmutanud. Igal juhul on see märkimisväärne, suurejoonelise ja kauni iseloomuga teos, mis teeb meie koolile igati au.“

Sümfoonia äratas peagi laiemat huvi, erilist tähelepanu pälvis teos 1897. aastal Pariisis Berliini Filharmoonikute esituses tollal nimekaima saksa dirigendi Arthur Nikischi dirigeerimisel.

Chausson B–duur sümfooniast on peetud oluliseks verstapostiks prantsuse orkestrimuusika ajaloos. Küll polnud Chausson uuendaja, vaid sillaehitaja teel romantismilt impressionismile.

Esimene osa algab dramaatilise, pea gootiliku rangusega kõlava prelüüdiga, millele järgneb sümfoonia pidulik peateema — eksponeerides nõnda muusika kahte karakterilt kontrastset — sünget ja võidukat poolust. Põhiosa on ülevoolav, ootamatu kontrast sissejuhatusele — justkui tõmmataks kardinad eemale, et lasta päikesevalgust hämaralt valgustatud ruumi.

Teine osa on väljenduslaadilt lähedane helilooja parimatele lauludele. See näib naasvat avaosa melanhoolse tõsiduse juurde, kuid pikkamööda helenevad muusika tumedamad toonid siingi. On kuulda pastoraalseid hetki, orkestrikõla pehmust, puupuhkpillide varjunditerikkaid kõlavärve. Kummatigi kasvab muusika võimsaks helivooks, et siis lõpuks taas rahuneda.

Kolmanda, teose pikima osa algus on väga tormiline. Sellele vastandub peaaegu pühalik koraal, mis viitab Francki mõjule. Sümfoonia finaalis pole teatraalseid efekte — ilutulestikulise asemel kostub muusikas majesteetlikkust, lõpus naaseb esimese osa pidulik teema, mis suubub loojangukumasse.

Chausson jättis maha vaid ühe lõpetatud sümfoonia ja uue, kavandatava sümfoonia visandid aastast 1899. Need on helilooja biograafides ärganud suurt huvi — kuidas oleks tema sümfooniline areng jätkunud? Kahjuks hukkus helilooja traagiliselt jalgrattaga mäest alla kihutades. Ta oli vaid 44-aastane.

ERSO esituses on Chausson' sümfoonia kõlanud 1934. aastal. Orkestrit juhatas Olav Roots.

Maia Lilje

ERSO UUED PLAADID

Lepo Sumera: Sümfooniad nr 1 & 6

Lepo Sumera
Sümfoonia nr 1
Sümfoonia nr 6

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Dirigent Olari Elts

Ondine, 2025

Erkki-Sven Tüür: Aeris

Erkki-Sven Tüür
„Phantasma“
Sümfoonia nr 10
„De profundis“

German Hornsound
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Dirigent Olari Elts

ECM, 2025

Wilhelm Furtwängler: Sümfoonia nr 2

Wilhelm Furtwängler
Sümfoonia nr 2

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Dirigent Neeme Järvi

Chandos, 2025

KÄSIKÄES

Sõprade Klubi

Lüütudes ERSO Sõprade Klubiga, toetate Eesti esindusorkestrit ning panustate Eesti kultuuri- ja muusikaellu. Sõprade Klubi liikmetele pakume mitmeid hüvesid ning kutsume neid osalema eriüritustel.

Ole muusikale veel lähemal!

Annetused

Iga väiksema toetus aitab orkestril kõlada ja Eesti sümfooniilise muusika traditsioonil jätkuda.

Toeta, et saaksime kõlada!

Sponsorlus

Sponsorina sead oma ettevõtte ERSOga ning jätag jälje Eesti kultuuriellu.

Kohtume kontserdisaalis!

TOETAME KOOS!
erso.ee/toeta

Marcel Johannes Kits © Kaupo Kikkas

MARCEL JOHANNES KITS on üks oma põlvkonna säravamaid tšelliste, kes sai Eesti publikule tuntuks ETV telekonkursi „Klassikatähed“ esimese võitjana aastal 2013.

Tema olulisimate saavutuste hulka kuuluvad III preemia kuninganna Elisabethi konkursil Belgias (2022), millele järgnesid kontserdireisid soleerides Belgia Rahvusorkestri ees (dirigent Eivind Aadland) Belgia tähtsamates kontserdisaalides ning Lõuna-Koreas koos Eesti Festivaliorkestriga Paavo Järvi juhatusel. Ta on pälvinud I koha Enescu nimelisel konkursil Rumeenias (2018), Brahmsi nimelisel konkursil Austrias (2016) ja Eesti keelpillimängijate konkursil (2015). Aastal 2019 pälvis ta Eesti Interpreetide Liidu auhinna „Aasta Interpreet“ ning 2023. aastal Eesti Rahvusringhäälingu aasta muusiku tiitli.

2024. aasta oktoobris tegi Marcel Johannes Kits debüüdi Londoni Filharmooniaorkestri ees, mängides Elgari tšellokontserti Santtu-Matias Rouvali juhatusel. Lisaks on ta soleerinud nt Brüsseli Filharmoonikute, Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri, Rahvuskooper Estonia sümfooniaorkestri, Läti Rahvusliku Sümfooniaorkestri, Leedu Rahvusliku Sümfooniaorkestri, Leedu Riikliku Sümfooniaorkestri, Peterburi Sümfooniaorkestri, Jeruusalemma

Sümfooniaorkestri, Orchestre Royal de Chambre de Wallonie, Tallinna Kammerorkestri, Müncheni Kammerorkestri, Württembergi Filharmoonia Sümfooniaorkestri jpt kollektiivide ees ning teinud koostööd dirigentidega nagu Neeme Järvi, Stéphane Denève, Antoni Wit, Vahan Mardirossian, Vassili Sinaiski, Olari Elts, Robertas Šervenikas, Volodõmõr Sirenko, Andres Mustonen, Risto Joost, Gintaras Rinkevičius, Yuwon Kim, Tõnu Kaljuste, Ville Matvejeff, Arvo Volmer, Mihkel Kütson, Kristiina Poska, Oleg Caetani.

Marcel Johannes Kits on andnud kontserte Hiinas, Lõuna–Koreas ja Jaapanis ning esinenud Brüsseli Flagey's ja Bozaris, Peterburi Filharmoonias, Seoul Arts Centre's, Moskva Konservatooriumis, Hamburgi Elbphilharmonies, Berliini Filharmoonias, Berliini Kontserdimajas, Pierre Boulezi saalis Berliinis, Hamburgi Laeiszhalles, Müncheni Prinzregententheateris, Rumeenia Ateneumis, Tel Avivi ooperimajas ja Jeruusalemma teatris. Festivaliesinemiste hulka kuuluvad Pärnu Muusikafestival, Festival Wallonie, Young Euro Classic, Festspiele Mecklenburg–Vorpommern, Musical Olympus Festival, MustonenFest Tel Aviv jne.

Lisaks on Marcel Johannes Kits korduvalt üles astunud Baieri Raadio Sümfooniaorkestri ja Müncheni Filharmoonikute ridades tšellorühma külaliskontsertmeistrina ja mängib regulaarselt Eesti Festivaliorkestris. Kammermuusikuna seob teda tihe koostöö pianist Sten Heinojaga, lisaks kuulub ta klaveritrio Trio '95 koosseisu koos Robert Traksmanni ja Rasmus Andreas Raidega.

Marcel Johannes Kits alustas tšelloõpinguid viieaastasena. Tallinna Muusikakeskkoolis oli kõigepealt tema õpetajaks Laine Leichter, gümnaasiumiklassides jätkusid õpingud Mart Laasi käe all. Ta on õppinud Saksamaal Trossingeni Muusikaülikoolis professor Francis Goutoni juhendamisel ning Berliini Kunstiülikoolis professor Jens Peter Maintzi tšelloklassis, kus omandas aastal 2024 magistrikraadi. Ta on osalenud ka arvukatel meistrikursustel: Steven Isserlise, professor Ivan Monighetti, professor David Geringase, professor Maria Kliegeli, professor Wolfgang Emanuel Schmidt, professor Wen–Sinn Yangi, professor László Fenyö, professor Jan– Erik Gustafssoni, professor Marko Ylöneni ja paljude teiste juures.

Marcel Johannes Kits mängib Francesco Ruggeri 1674. aastal Cremonas valmistatud tšellol ning tema kasutuses on ka Prantsuse meistri Victor Fétique'i umbes 1900. aastal valmistatud poogen. Nii pilli kui ka poogna on tema kasutusse andnud Saksa fond Deutsche Stiftung Musikleben.

Yan Pascal Tortelier

YAN PASCAL TORTELIER'L on silmapaistev karjäär maailma kõige mainekamate orkestrite külalisdirigendina. Ta alustas oma muusikukarjääri viiuldajana, võitis 14-aastaselt Pariisi konservatooriumis esimese preemia ning debüteeris varsti pärast seda Londoni Filharmooniaorkestri solistina. Pärast üldmuusikaõpinguid Nadia Boulanger' käe all õppis Tortelier Sienas asuvas Accademia Chigianas Franco Ferrara juhendamisel dirigeerimist.

2020. aastal lõpetas Yan Pascal Tortelier peadirigendi töö Islandi Sümfooniaorkestris, millega tal on selles rollis tekkinud aastate jooksul väga eriline suhe. Varem on ta töötanud Ulsteri Orkestri peadirigendi ja kunstilise juhina (1989–1992) ning Pittsburghi Sümfooniaorkestri peamise külalisdirigendina (2005–2008). Aastatel 2009–2011 oli ta ka São Paulo Sümfooniaorkestri peadirigent. Pärast tema silmapaistvat tööd BBC Filharmooniaorkestri peadirigendina aastatel 1992–2003, sealhulgas iga-aastaseid esinemisi BBC Promsil ja väga edukat USA turneed orkestri 60. hooaja tähistamiseks, anti talle emeriidirigendi tiitel ning ta jätkab orkestriga regulaarset koostööd ja salvestusi.

Oma silmapaistva karjääri jooksul on Yan Pascal Tortelier teinud koostööd paljude orkestritega, sealhulgas Londoni Sümfooniaorkester, Londoni Filharmooniaorkester, Orchestre de Paris, Oslo Filharmooniaorkester, Filarmonica della Scala Milan, Los Angelese Filharmooniaorkester, Bostoni Sümfooniaorkester ja Chicago Sümfooniaorkester.

Hiljutiste ja tulevaste tipphetkede hulka kuuluvad esinemised Ottawa Rahvusliku Kunstikeskuse Orkestriga, Washingtoni Riikliku Sümfooniaorkestriga ja naasmine Tokyosse Tokyo Metropolitan Sümfooniaorkestriga. Lisaks sellele tegi maestro Tortelier hiljuti väga eduka debüüdi George Enescu Filharmooniaorkestriga Bukarestis, kus ta dirigeeris Verdi „Reekviemi“. Ta naaseb ka BBC Filharmooniaorkestri ette, et salvestada Florent Schmitti teoseid plaadifirmale Chandos Records.

Tortelier on pikka aega töötanud plaadifirmaga Chandos Records, mille tulemuseks on suur hulk salvestisi, eelkõige BBC Filharmooniaorkestri ja Ulsteri Orkestriga, sealhulgas auhinnatud Debussy, Raveli (milles kõlab tema enda orkestratsioon Raveli klaveritriost), Francki, Rousseli ja Dutilleux' orkestrimuusika tsükliid. Ta on dirigeerinud ka kriitikute tunnustuse pälvinud salvestisi Hindemithi, Kodaly, Lutoslawski ja Karlowiczi loominguga. São Paulo Sümfooniaorkestri ja Jean-Efflam Bavouzet'ga on ta salvestanud Raveli ja Stravinski klaverikontserdid ning Stravinski „Petruška“, lisaks ka Florent Schmitti teoste plaadi. Tortelier' viimane salvestis plaadifirmale Chandos on Rousseli „Evocations“ koos BBC Filharmooniaorkestri ja CBSO kooriga.

E · R · · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASPONSOR

 iute

TOETAB

Els

NORDIC
CATERING

ja Gerstein

KLAVER
KIRILL
GERSTEIN

ERSO

DIRIGENT
OLARI ELTS

10

OKTOOBER
ESTONIA KONTSERDISAAL
2025

ROMANTIKA

SEPPAR
RAHMANINOV

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 99. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. 2023. aasta mais toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2022. aastal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinum Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskeimad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ERSO-le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO-l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 26. septembril 2025

I VIUL

Marta Spärniņa
Marge Uus
Kristiina Aimla
Nina Kawaguchi
Kirti-Kai Loorand
Astrid Muhel
Marta Mutso
Tõnis Pajupuu
Piret Sandberg
Kaiu Talve
Andrus Tork
Tarmo Truuväärt
Triin Alender
Katrín Matveus

II VIUL

Kadi Vilu
Toomas-Hendrik
Ellervee
Kristel Kiik
Triin Krigul
Miina Laanesaar
Egert Leinsaar
Maiu Mägi
Kristjan Nõlvak
Marlis Timpmann
Annelize Vlasenko
Grete Heinsaar
Liisi-Mai Krigul

VIOOLA

Rain Vilu
Liina Sakkos
Helena Altmanis
Mall Help
Kaja Kiho
Martti Mägi
Juhan Palm-Peipman
Liisi Rusnak
Kristiina Välja
Arvo Haasma

TŠELLO

Theodor Sink
Riina Erin
Levi-Danel Mägila
Katrín Oja
Lauri Toom
Margus Uus
Maris Vallsalu
Villu Vihermäe

KONTRABASS

Regina Udod
Xiaonan Nie
Janel Altroff
Imre Eenma
Madis Jürgens
Indrek Pajus

HARF

Sara Siria D'Amico
Saale Kivimaker-Rull

FLÖÖT

Mari-Liis Vind
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Guido Gualandi
Aleksander Hännikäinen
Tõnis Traksmann

KLARNET

José Carlos Domínguez
Almela
Piersilvio Balta
Meelis Vind

FAGOTT

Peeter Sarapuu
Francesco Pio Russo
Kaido Suss

METSASARV

Ye Pan
Nikita Matsuk
Artur Reinpõld
Marii-Eliise Lumijõe

TROMPET

Indrek Vau
Laur Keller
Erki Möller
Ivar Tillemann
Kate Kronberga
Rauno Rüütelmaa

TROMBOON

Andres Kontus
Väino Põllu
Andrus Karjel

TUUBA

Madis Vilgats

TIMPANID

Maarja Nuut
Adam Jeffrey
Lauri Metsvahi

LÕÖKPILLID

Kaspar Eisel
Vambola Krigul
Terje Terasmaa

SA ERSO juhatus

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Signe Vaiknemets

Raha kaasamise ja partnersuhete spetsialist

Morgan Merrell

Maine- ja kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Kammer- ja noorteprojektide produtsent

Taavi Orro

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

AITÄH TOETAMAST!

ERSO PEASPONSOR

SPONSORID

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDAID®

TOETAJAD

SA TALLINNA
LASTEHAIGLA

PAKEND & PRINT
ERSO TRÜKIKESKUS

FORTISSIMO 1000 €

Aare Viira
Allar Jõks
David O'Brock
Egon Elstein
Johan Randvere
Kadri Lindpere
Lauri Ligi
Rain Tamm
Siim Kallas

FORTE 500 €

Annika Kuimet
Evi Rooda
Karin Punning
Kristjan Pomm
Lauri Almann
Raivo Stern
Toomas Prangli
Ülle Kruuse

MEZZOFORTE 300 €

Aare Olander
Helge Talts
Ingrid Männik
Juta Tiidus
Lembit Talts
Maret Maripuu
Piret Tuul
Riina Cohen
Siim Aben
Tunne Kelam

PIANISSIMO 75 €

Aime Talvik
Andres Vasarik
Anne Artus
Elena Aben
Elle Nellis
Elna Kaasik
Ene Krigul
Enel Pehap
Gennadi Vihman
Heiki Meos
Helle Kulbas
Ilja Sundelevitš
Irina Zundelevich
Juta Keskküla
Katriina Lepiku
Liina Linsi

Marika Eljas
Merle Keskküla
Piret Nõmmela
Riina Talvik
Sirje Pöder
Sirje Urb
Tiia Ruben
Tiina Hiie
Tiit Vilms
Triin Lekk
Viive Savel
Viivi Villemson
Viive Põldmäe
Vivian Rennel
Vladimir Panov

PIANO 150 €

Aime Lindpere, Aivo Hallist, Allan Randmaa, Andrus Lehtmets,
Ants Hinno, Ants Kerde, Ants Orgulas, Eero Hammer, Heidi Pruuli,
Jaan Riikoja, Jonna Pechter, Jüri Šamov-Liver, Jüri Suursoo,
Kärt Hammer, Kärt Põldsam, Katre Viljalo, Katrin Veskimäe,
Kristel Leppik, Kristiina Kahur, Liina Anier-Pärn, Mai Stern,
Maia Remmelgas, Mall Petersen, Mare Hammer, Mare Jugandi, Marika Laar, Martin
Juusu, Nele Laidvee, Patrick Soome, Peep Laar, Reet Nurmeots, Sander Pullerits, Siim
Kallast, Sirje Almann, Tanel Ross, Tiit Kruus, Urve Pappa, Velle Hammer, Anonüümne ©

NORDIC
CATERING

Maitseelamuste ja teeninduse tõeline sümfoonia

INFO@NORDICCATERING.EE

+372 655 6698

WWW.NORDICCATERING.EE

KUTSUME KUULAMA

ELTS JA GERSTEIN

R, 10. OKTOOBER KELL 18 (EELKONTSERT) JA KELL 19

ESTONIA KONTSERDISAAL

Evelin Seppar Uus teos

Sergei Rahmaninov Klaverikontsert nr 3 d-moll, op. 30

Sergei Rahmaninov Sümfoonia nr 3 a-moll, op. 44

KIRILL GERSTEIN klaver, ERSO, dirigent OLARI ELTS

KULLERVO

N, 16. OKTOOBER KELL 13 (SÜMFOONILINE LÖUNA)

R, 17. OKTOOBER KELL 18 (EELKONTSERT) JA KELL 19

ESTONIA KONTSERDISAAL

Jean Sibelius Orkestriballaad „Metsanümf“, op. 15

Jean Sibelius „Kullervo-sümfoonia“, op. 7

TUURI DEDE metsosopran, ANDREW FOSTER-WILLIAMS bariton,

Eesti Rahvusmeeskoor, ERSO, dirigent MATTHEW HALLS

LIVIKO
— anno 1898 —

NORDIC
CATERING

RADISSON COLLECTION
TALLINN

 NORDAID®

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

ERSO.TV